

Asia: VN/1088/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö

Suomen Ekonomit kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Esitykset tilauskoulutusta koskevista muutoksista ovat kannatettavia. Suomen Ekonomit ei kuitenkaan kannata lukuvuosimaksujen käyttöönottamista toisen asteen koulutuksessa.

Suomi tarvitsee kasvavaa työikäistä väestöä, jotta saamme investointien määrät nousuun. Lisäksi kasvava verovelvollisten määrä on omiaan edesauttamaan julkistalouden merkittävän alijäämän paikkaamisessa sekä pidemmän aikavälin talouskasvun edellytysten vahvistamisessa. Kansainväliset opiskelijat ovat tässä keskeisessä roolissa.

Kansainväliset opiskelijat ovat monilla alueilla paikanneet pienevien nuorempien suomalaisikäluokkien heikentävää vaikutusta alueen elinvoimalle.

Lukukausimaksut ovat kohtuuton taakka nuorelle opiskelijalle. Toisen asteen opiskelijat ovat usein alaikäisiä tai nuoria aikuisia. Esityksessä lukukausimaksut on asetettu tuhansiin ja niiden maksaminen muiden elinkustannusten lisäksi edellyttäisi jatkuvaa työntekoa opintojen ohella. Emme saisi Suomeen lahjakkaimpia opiskelijoita vaan saisimme maksukykyisimmät. Lahjakkaimmat valitsevat sellaisen maan, jossa toisen asteen koulutus on maksutonta.

Hallituksen esityksessä esiintuodaan jonkinlaisena säästöesityksenä sitä, että kun EU/ETA-valtioiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrä vähenee, niin samalla vähenee asianomaisten opiskelijoiden määrän kasvusta johtuva kuntien ja valtion maksuosuuden kasvu. Tämä ei ole pitkäjänteistä ja kasvuhakuista päätöksentekoa, vaan omiaan tekemään monista alueista vähemmän elinvoimaisia. Kun pienemmillä paikkakunnilla menee Suomessa vielä nykyistä huonommin, joutuvat ne enenevässä määrin turvautumaan suurempiin kaupunkiseutuihin. Tämä puolestaan ehkäisee suurimpia kaupunkeja kasvamasta nopeasti ja syntyy hitaamman kasvun negatiivinen kehä.

Esityksen taloudellisten vaikutusten arviointi on puutteellinen. Siinä ei mitenkään huomioida vaikutuksia siitä, miten työikäinen väestömme yli ajan pienenee verrattuna siihen, että toisen asteen koulutus ja sen houkuttelevuus pysyisi nykyisenkaltaisena. Se ei myöskään huomioi merkittäviä tilainvestointeja, joita on jo tehty toisen asteen lukio- ja ammatillisen koulutuksen nykyiseen verkkoon ja jota ei voida ylläpitää laskevilla opiskelijamäärillä. Taloudellisissa vaikutuksissa ei myöskään huomioida kriisiytyvien alueiden vaikutusta kaupunkiseutujen kasvua vaimentavina. Lisäksi työvoiman saatavuusongelmien lisääntyminen pienenevien kansainvälisten opiskelijamäärien vuoksi jätetään esitysten vaikutusarvioinnissa huomioimatta.

Tämän kehityskulun sijaan on tavoiteltava kansainvälisten opiskelijoiden ja koko Suomen työikäisen väestön määrän kasvua, jotta saamme Suomeen kaikille lisää hyvinvointia ja vaurautta.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

Suomen Ekonomit ei kannata sitä, että enenevässä määrin kouluttautuminen Suomessa olisi maksullista. Eräs maamme houkutteluvaltteja on ollut paitsi koulutuksen taso, niin myös sen maksuttomuus.

Lukukausimaksuilla ei aikaansaada merkittäviä säästöjä. Valtionosuus toisen asteen ulkomaisen opiskelijan tutkinnosta on hyvin pieni kuluerä verrattuna siihen, ettei opiskelija ole syntymästään lähtien aikaansaanut yhteiskunnalle kuluja toisen asteen valmistumiseen asti. Kansainvälinen opiskelija täten säästää valtiolle merkittävät kulut.

Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa toisen asteen koulutus on maksutonta. Saksassa saksankielinen toisen asteen koulutus on maksutonta ja sitä on perusteltu eritoten sillä, miten kielitaito tukee integroitumista yhteiskuntaan. Ranskassa on vastaava käytäntö.

Mikäli Suomessa viedään eteenpäin toisen asteen koulutuksen muuntumista maksullisiksi EU- ja ETA-maiden opiskelijoille, niin vähintään kotimaisten kielten tutkintoväylät tulisi säilyttää heille maksuttomina. Tämä tukisi kotimaisten kielten oppimista, integroitumista yhteiskuntaan sekä edistäisi työllistymistä valmistumisen jälkeen. Kun Suomeen muuttanut henkilö opiskelee esimerkiksi suomen kielen sen verran hyvälle tasolle, että voi käydä ammatillisen koulutuksen suomeksi, on hänellä hyvät valmiudet työllistyä ja osallistua aktiivisena henkilönä yhteiskuntamme rakentamiseen.

Maksullisuuden lisääminen saattaa johtaa kansainvälisten opiskelijoiden koulutustarjonnan supistumiseen tai loppumiseen tietyillä alueilla. Tämä on lyhytnäköistä päätöksentekoa, joka edellä kuvatulla tavalla kriisiyttää turhaan näitä kuntia. Samalla tietyillä alueilla se luo lisää epävarmuutta työllistävälle työnantajille siitä, tuleeko heillä olemaan riittävästi osaavaa työvoimaa alueella jatkossa, joka on omiaan hillitsemään investointihalukkuutta, mikä rajaa tulevaisuuden kasvunäkymiä.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

Suomen Ekonomit ei kannata sitä, että enenevässä määrin kouluttautuminen Suomessa olisi maksullista. Eräs maamme houkutteluvaltteja on ollut paitsi koulutuksen taso, niin myös sen maksuttomuus.

Lukukausimaksuilla ei aikaansaada merkittäviä säästöjä. Valtionosuus toisen asteen ulkomaisen opiskelijan tutkinnosta on hyvin pieni kuluerä verrattuna siihen, ettei opiskelija ole syntymästään lähtien aikaansaanut kuluja yhteiskunnalle toisen asteen valmistumiseen asti. Kansainvälinen opiskelija täten säästää valtiolle merkittävät kulut.

Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa toisen asteen koulutus on maksutonta. Saksassa saksankielinen toisen asteen koulutus on maksutonta ja sitä on perusteltu eritoten sillä, miten kielitaito tukee integroitumista yhteiskuntaan. Ranskassa on vastaava käytäntö.

Mikäli Suomessa viedään eteenpäin toisen asteen koulutuksen muuntumista maksullisiksi EU- ja ETA-maiden opiskelijoille, niin vähintään kotimaisten kielten tutkintoväylät tulisi säilyttää heille maksuttomina. Tämä tukisi kotimaisten kielten oppimista, integroitumista yhteiskuntaan sekä edistäisi työllistymistä valmistumisen jälkeen. Kun Suomeen muuttanut henkilö opiskelee esimerkiksi suomen kielen sen verran hyvälle tasolle, että voi käydä lukiokoulutuksen suomeksi, on hänellä hyvät valmiudet opiskella suomeksi myös korkea-asteella ja nostaa Suomen koulutustasoa.

Maksullisuuden lisääminen saattaa johtaa kansainvälisten opiskelijoiden koulutustarjonnan supistumiseen tai loppumiseen tietyillä alueilla. Tämä on lyhytnäköistä päätöksentekoa, joka edellä kuvatulla tavalla kriisiyttää turhaan näitä kuntia. Samalla tietyillä alueilla se luo lisää epävarmuutta työllistävälle työnantajille siitä, tuleeko heillä olemaan riittävästi osaavaa työvoimaa alueella jatkossa, joka on omiaan hillitsemään investointihalukkuutta, mikä rajaa tulevaisuuden kasvunäkymiä.

Lukiokoulutuksen osalta lukukausimaksullisuusmuutokset ovat omiaan väestökehitystrendien rinnalla laskemaan lukiokoulutuksen opiskelijamääriä, mikä vaikuttaa voimakkaasti tietyillä alueilla edellytyksiin järjestää lukiokoulutusta tulevaisuudessa.

Lausuntonne koskien rahoituslain muutoksia

Suomen Ekonomit esittää, että Euroopan talousalueen valtioiden ulkopuolelta tulevat opiskelijat säilytetään valtionosuusrahoituksen piirissä, jotta Suomeen saadaan koulutettua lisää osaavaa työvoimaa ja luotua talouskasvulle nykyistä vahvempi näkymä.

Lausuntonne koskien oppivelvollisuuslakiin ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien tiedonvaihto-oikeuksia

-

Apter Ted
Suomen Ekonomit